№ 74 (1139)
Пятніца, 20 красавіка 2001 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень
Кошт: у кіёсках і крамах — 100 руб., у індывідуальных гандляроў — свабодны.

На прастор, на шырокі разлог
Выходзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

Народная Воля

НАВІНЫ

Т-34 як кандыдат у прэзідэнты

У свята Сусветнага дня помнікаў незарэгістраваная маладзёжная арганізацыя "Малады фронт" правяла... выбары прэзідэнта. Кандыдатамі сталі помнікі Максіму Багдановічу, Феліксу Дзяржынскаму, Марату Казею, Міхаілу Калініну, Сяргею Кіраву, Якубу Коласу, Янку Купалу, Уладзіміру Леніну, Аляксандру Пушкіну і танк Т-34. Усе кандыдаты "пражываюць" у розных раёнах горада, і кожны мае свой статус. Адзін прадстаўляў сілавікоў, другі — экалагаў, трэці быў кандыдатам ад аб'яднанай апазіцыі ці палітычнай партыі, хтосьці быў патрыётам, танк Т-34 — прэзідэнтам ад вайсковых.

Група моладзі са скрынямі і бюлетэнямі, у якія былі ўнесены вышэйназваныя кандыдатуры, пабывала каля кожнага з помнікаў і прапанавала прахожым аддаць свой голас за аднаго з прэтэндэнтаў. Як адзначаюць удзельнікі акцыі, амаль ніхто з тых, каму прапанавалі прагаласаваць, не адмовіўся.

На заканчэнні акцыі маладафронтаўцы з выбарчымі скрынямі сабраліся ў цэнтры горада каля помніка Максіму Багдановічу, дзе адбыўся падлік галасоў. Журналісты выступілі ў якасці незалежных наглядальнікаў.

У выніку галасавання высветлілася, што ў так званых выбарах ўзялі ўдзел 95 мінчан, пераважная колькасць з якіх аддалі свой голас за кандыдата ад аб'яднаных дэмакратычных сіл Максіма Багдановіча — 62 чалавекі. На другім месцы апынуўся кандыдат ад беларускага народа Янка Купала — 8 галасоў. Трэцяе — падзялілі паміж сабой Якуб Колас і танк Т-34. Двое аддалі свой голас за Леніна. Па адным набралі Пушкін і Калінін. А вось Кіраў і Дзяржынскі сталі абсалютнымі аўтсайдэрамі.

Такім чынам, маладафронтаўцы і журналісты ўпэўніліся, што пры ўмовах правядзення чэсных, празрыстых выбараў патэнцыяльныя выбаршчыкі змогуць аддаць свае галасы за прыстойнага прэтэндэнта.

Таццяна КУЧЫНСКАЯ.

"Узнімі сабе стыпендыю"

Актывісты-студэнты правялі ля інтэрната Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі (БДПА) гумарыстычную акцыю "Узнімі сабе стыпендыю!". Ля ўваходу ў інтэрнат стаяла 16-кілаграмовая гіра з надпісам "стыпендыя".

Гэтае гумарыстычнае мерапрыемства доўжылася ўсяго 20 хвілін — адміністрацыя і служба бяспекі БДПА жартаў не зразумелі і настойліва рэкамендавалі ўсім пакінуць тэрыторыю, якая прылягае да інтэрната. Паводле іх слоў, усе мерапрыемствы, праводзімыя ў сценах акадэміі, павінны ўзгадняцца з рэктаратам. Пры гэтым "ахоўнікаў" аказалася каля 20 чалавек — амаль у тры разы больш, чым удзельнікаў акцыі, і, мяркуючы па ўсім, ім было загадзя паведамлена аб мерапрыемстве.

Генадзь БАРБАРЫЧ, БелаПАН.

Не таго выбралі

80 рабочых магілёўскага прадпрыемства ААТ "Будтрэст № 12" звярнуліся ў пракуратуру Цэнтральнага раёна Магілёва са скаргай на парушэнні, якія мелі месца пры правядзенні сходу ў працоўных калектывах па вылучэнні кандыдатаў на Усебеларускі народны сход, які пройдзе ў Мінску 18 мая.

Ад Магілёўскай вобласці на форум павінна быць накіравана 390 прадстаўнікоў працоўных калектываў, у тым ліку 105 — ад абласнога цэнтра. У працоўных калектывах Магілёва завяршылася вылучэнне ўпаўнаважаных прадстаўнікоў на гарадскі сход, дзе будуць вылучаны дэлегаты на Усебеларускі народны сход. Гарадскія ўлады запэўніваюць, што гэтыя сходы прайшлі без парушэнняў, прычым ніякіх разнарадак на колькасць работнікаў той або іншай катэгорыі не пастуала.

Гэтыя сцвярджэнні катэгарычна абвяргаюць рабочыя магілёўскага будтрэста № 12. У выніку сходу працоўнага калектыву, якая прайшла на іх прадпрыемстве, у лік упаўнаважаных на гарадскі сход не трапіў ніводзін рабочы.

Яны таксама заўважылі, што, паводле наяўных звестак, аналагічным чынам прайшлі сходы і ў іншых калектывах Магілёва. З гэтай прычыны рабочыя будтрэста заяўляюць, што найгрубейшыя парушэнні пры правядзенні сходаў у працоўных калектывах могуць прывесці да непрызнання вынікаў Усебеларускага народнага сходу.

Наталля КУЛАГІНА, БелаПАН.

"Мір пасля Чарнобыля"

Каля 50 тысяч чалавек, якія перажылі чарнобыльскую катастрофу ва ўзросце да чатырох гадоў, рызыкуюць захварэць на рак шчытападобай залозы. Пра гэта заявіў прэзідэнт ландтага германскай зямлі Ніжняя Саксонія, прафесар Рольф Вернштэдт, выступаючы на пленарным пасяджэнні V міжнароднага кангрэса "Мір пасля Чарнобыля" ў Мінску.

Ён зазначыў, што людзі, якія 15 гадоў таму падверглiся рызыцы радыеактыўнага апраменьвання, працягваюць штодзённа ўжываць заражоныя прадукты харчавання, якія па-ранейшаму ідуць у гандлёвую сетку. У дарослых, паводле звестак нямецкага прафесара, значна ўзрос узровень генетычных захворванняў, а таксама захворванняў на дыябет, рак шчытападобнай залозы, лёгкіх, страўніка і крыві. Прыкметна пачасціліся выпадкі аслаблення імуннай сістэмы, асабліва ў дзяцей, і выродлівасці ў нованароджаных. Многія жанчыны перапыняюць цяжарнасць з-за выродлівасці, што дыягнастуецца ў плода. Паводле прагнозаў прафесара Вернштэдта, у бліжэйшыя дзесяцігоддзі чакаецца значны рост хранічных і ракавых захворванняў унутраных органаў і касцей.

Вучоны падкрэсліў, што праграмы дзяржаўных устаноў Беларусі не могуць вырашыць усіх чарнобыльскіх праблем з-за "гнятлівай" эканамічнай сітуацыі ў краіне. Прафесар выказаў спадзяванне, што сусветнае супольніцтва падтрымае грамадзянскую актыўнасць людзей, якія ў заражоных раёнах праяўляюць волю да выжывання.

БелаПАН.

Хто куды едзе з Беларусі

Летась 11.443 грамадзяніны Беларусі афармлялі дакументы на выезд за мяжу на пастаяннае месца жыхарства. У гэты ж перыяд на ПМЖ у краіне было пакінута 18.517 грамадзян замежных дзяржаў і 985 асоб без грамадзянства. Такія звесткі прывёў на прэс-канферэнцыі начальнік упраўлення пашпартна-візавай службы Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі палкоўнік Сяргей Стэсік.

Большасць беларускіх грамадзян — 4019 — збіраліся пераехаць на пастаяннае месца жыхарства ў Расію, 2621 — у Ізраіль, 1651 — у ЗША, 1165 — ва Украіну, 1015 — у Германію, 255 — у Італію, 100 — у Літву.

1300 грамадзян Расіі пераехалі на ПМЖ у Беларусь. Сярод прадстаўнікоў іншых дзяржаў, якія пажадалі застацца ў краіне, разам з грамадзянамі краін афра-азіяцкага рэгіёну варта нагадаць 7 грамадзян ЗША, 3 — Канады, па адным — Вялікабрытаніі і Японіі. Усяго, паводле звестак С.Стэсіка, цяпер на ўліку ў органах унутраных спраў краіны знаходзяцца 115 тысяч замежных грамадзян, якія стала жывуць у Беларусі, і асоб без грамадзянства.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ.

ЗЕМЛЯ-ДЕВКА

Белорусский крестьянин на европейском перекрестке

Михаил ЧИГИРЬ, экс-премьер-министр Республики Беларусь

Беларусь — промышленно-аграрная страна, и существенным источником доходов республики издавна было сельскохозяйственное производство. Во времена царской России мясо и масло наших крестьян поставлялось на мировой рынок. Но все это осталось в прошлом. Пришло время, когда импортное продовольствие из Европы постепенно вытесняет отечественные продукты питания, хотя Беларусь является лидером в Европе по количеству площадей сельхозугодий и пашни в расчете на среднестатистического жителя. Например, Бельгия, население которой составляет также 10 млн. человек, обрабатывает в 7 раз меньше земли. А Германия, где живет более чем 80 миллионов человек, имеет всего лишь в 1,9 раза больше сельхозугодий, чем Беларусь. При этом, в отличие от дореволюционных времен, вы никогда не увидите в Германии или Бельгии белорусского мяса и масла.

Обидно осознавать, что наш крестьянин встретил третье тысячелетие в резиновых сапогах и поношенной телогрейке, в доме без удобств и зачастую без телевизора, с зарплатой от 10 до 20 долларов.

Как могло случиться, что при ничтожно малой оплате каторжного труда наших крестьян произведенные ими продукты питания имеют неоправданно высокую цену и неконкурентоспособны на рынке? В себестоимость импортных товаров включены расходы на дорогие технологии, высокая оплата труда производителей. При ввозе импортного продовольствия на границе взимается таможенная пошлина (ее величина составляет 10—30 процентов от стоимости ввозимой продукции). И даже несмотря на это, цена продуктов питания окупает затраты производителей. Европейский фермер имеет солидные доходы и чувствует себя уверенно в финансовом плане, а в Беларуси катастрофически растет список убыточных сельских хозяйств.

Сравнение нашей аграрной статистики с европейской наводит на размышление: либо белорусские аграрии работают в крайне суровых климатических условиях, либо они — непревзойденные лодыри и поэтому не могут прокормить свой народ. Однако всем нам известно, что это не так. Наши крестьяне работают не в северных условиях, а "горбатятся" на земле не меньше западных фермеров. Пьют? Да. Много и почти беспросветно. Но неизвестно, как запил бы "импортный" фермер, окажись он в наших условиях.

Как ни одна другая отрасль, сельское хозяйство Беларуси переживает сегодня период кризиса и нуждается в реформировании. Необходимость преобразований в деревне настолько очевидна, что об этом говорят уже рядовые труженики колхозов и совхозов. Однако власть, ничего не предпринимая для искоренения недуга, изобретает все новые способы добывания денег для очередной посевной или уборочной кампаний, ищет возможности "накормить народ" и спасти хиреющие хозяйства.

Никто сегодня и не пытается внятно объяснить, что происходит в нашем аграрном секторе, и понять, почему у Литвы наблюдается перепроизводство зерна, а Беларусь в прошлом году импортировала почти 2 млн. тонн зерновых культур. Не Беларусь, а Литва поставляет молочные продукты в США. Нам сложнее оценить трудоспособность и квалификацию немецкого фермера, но ведь литовские крестьяне десять лет тому назад практически ничем не отличались от белорусских. Не так давно А. Г. Лукашенко, да и другие высокие чиновники, называли литовцев глупцами за реорганизацию колхозов и совхозов, за сокращение посевных площадей. Даже предсказывали голод в соседнем государстве. Сегодня многие из тех, кто критиковал литовцев, закупают у них продукты питания, позабыв то, о чем говорили раньше.

Населению вдалбливается в голову, что преимущество белорусских продуктов в том, что они дешевые. Сегодня многие понимают, что это не так. АПК за счет предприятий и бюджета получает колоссальную безвозвратную поддержку. В то же время мы вынуждены защищать национального производителя продуктов путем введения значительных таможенных барьеров на границе. Это делается потому, что продукты, ввозимые без таможенных сборов, значительно дешевле наших. При беспрепятственном пропуске импортных продуктов питания на наш рынок отечественный товаропроизводитель сразу же обанкротится. Сегодня российские товаропроизводители имеют свободный доступ к нашему рынку. Ввозя товары без пошлин, они завоевывают рынок Беларуси. В кои времена это было? Например, в 1990 году Беларусь поставила в Россию более 300 тыс. тонн мяса и около 1 млн. тонн молочных продуктов. Что изменилось за это время?

На мой взгляд, начинать возрождение села надо в первую очередь с изменения земельных отношений. Я твердо уверен, что главной целью земельной реформы должна быть передача преобладающей части сельхозугодий в частную собственность. Лукашенко неоднократно пугал крестьян, что на смену ему придет президент, который начнет торговать матушкой-землей, разгонит колхозы и забудет о людях села, потерявших здоровье и молодость в тяжком труде. Землю матушкой называли, когда крестьянин лелеял каждый кусочек земли, ибо она для него была кормилицей. И сегодня такое отношение к земле остается в личных подворьях, а также в считанных хозяйствах, держащихся на энтузиазме и изобретательности их руководителей. Но земля, которая принадлежит всем, а одновременно — никому, из матушки превращена в девку, которую пускают по рукам, не заботясь о ее красоте и здоровье.

Учитывая сильное стремление наших сельчан к коллективизму, многие, по-видимому, сохранят коллективную форму хозяйствования. Коллектив сам должен определять: что выращивать, что производить, кому продавать и по какой цене. А государство должно заинтересовать в производстве необходимой ему продукции, как это делается в цивилизованных странах. Желающий же работать индивидуально должен иметь такую возможность.

Введение частной собственности на землю повлечет за собой изменение отношений между производителем и государством. Сегодня в управлении АПК в Беларуси четко просматриваются признаки даже не феодальных, а рабовладельческих отношений. Производителю не принадлежат ни средства производства (земля, техника), ни произведенная им продукция. Ему сверху укажут, кому эту продукцию отдать и по какой цене. Деньги хозяйству могут вернуть через год, а то и позже. И не важно для господ чиновников, что есть покупатель, готовый заплатить немедленно и в два раза больше. Всегда будет так, как сказал "рабовладелец". Каждый руководитель хозяйства может быть освобожден от должности вышестоящим чиновником.

Ситуация доведена до абсурда: если чиновник захочет, то разрешит вывезти продукцию и реализовать более выгодно, чем на внутреннем рынке. Однако не дай Вам бог сделать это без его разрешения. Депутату Верховного Совета Владимиру Кудинову это стоило семи лет лишения свободы, а многим другим — конфискации продукции и автотранспорта, на котором она вывозилась. Это ж как нужно ненавидеть крестьянина, чтобы лишить его права получить за свой труд столько, сколько этот труд стоит, только из-за отсутствия разрешения чиновника из облисполкома! И что стоят разговоры о том, как заботится государство о тружениках села, если крестьянин, как правило, не может свободно приобрести для себя в хозяйстве сотню-другую килограммов зерна, им же выращенного! Не это ли причина массового воровства в колхозах?

Выступая перед депутатами нового парламента с ежегодным посланием, Лукашенко назвал колхозы "общественно-территориальными объединениями", призванными заботиться о пенсионерах, которые живут в деревнях. То есть перекладывает обязанность помогать им на производителя продуктов питания — колхозы, совхозы. Помощь осуществляется за счет снижения зарплаты доярки, механизатора, а также специалистов, работающих в колхозе. Получается, что колхоз в силу выполнения функций, ему не свойственных, платит механизатору меньше, чем составляет пенсия его матери.

Государство практически конфискует продукты, произведенные сельским жителем, без их оплаты. Колхозам расходы покрываются за счет дотаций и безвозвратных кредитов. В результате литр молока сегодня стоит дешевле минеральной воды. Что делать частнику? Куда девать ему молоко от коров с личного подворья? Из-за этого одни отказываются держать скот, другие, подоив корову, выливают молоко в корыто свиньям.

Мы имеем все необходимое для поднятия уровня развития сельского хозяйства и процветания страны. В избытке имеются сельскохозяйственные угодья, есть подготовленные высококвалифицированные кадры. Мы знаем блестящие примеры стихийного саморазвития сельского хозяйства. Посмотрите, например, какие чудеса творят на клочках земли жители д.Ольшаны Брестской области. Там организована целая фабрика по производству и поставке огурцов в Россию. Государство же вместо решения их транспортных проблем и недоразумений при пересечении границ дошло до разрушения теплиц, построенных сельчанами.

Зайдите в квартиры горожан в феврале—мае месяце, окна каждого второго из них превращаются в оранжереи, где выращивается рассада перцев и помидоров, огурцов и цветов. Я знаю людей, которые в рабочее время, сидя за столами в государственных учреждениях, украдкой клеят семена моркови на полоски газетной бумаги и рисуют планы грядок на своих дачных 6—10 сотках. Многие из них приехали в город, не желая быть "колхозниками", но совсем не против стать фермерами.

Когда-то деревня работала за "палочки". Это был своеобразный вклад сельского труженика в индустриализацию страны. Наступило время, когда город обязан помочь деревне. Необходимо разовое, мощное инвестирование сельского хозяйства. Нужно один раз дать селу деньги, но не на удешевление сельхозпродукции, а на техническое оснащение и внедрение новых интенсивных технологий возделывания земли и производства мясо-молочной продукции. В последующем деревня сможет работать на условиях самоокупаемости, поставляя городу качественные и дешевые продукты питания. Если же стимулировать высокотехнологичную переработку произведенной продукции на местах, в хозяйствах, внедряя перерабатывающие мини-линии, молодежь перестанет покидать родные места.

Государство тратит огромные средства на поддержку села, но направляет их не на развитие, а на бесперспективные цели. Такие затраты только углубляют кризис. До тех пор, пока на земле будет работать раб, а не хозяин, общество будет впустую тратить деньги, а крестьянин — вымирать как класс.

Как судья Тамара Высоцкая писала приговор...

17 апреля 2001 года судья Минского городского суда Тамара Высоцкая рассмотрела уголовное дело в отношении Николая Статкевича, **(несудимого)** и Валерия Щукина, **(несудимого)** и именем Республики Беларусь за участие в "Марше Свободы" 17 октября 1999 года приговорила:

Николая Статкевича — к штрафу в размере 100 МЗП (430 долларов);

Валерия Щукина — **по совокупности преступлений** к штрафу в размере 30 МЗП (130 долларов) и аресту сроком на 3 месяца.

Из описательно-мотивировочной части приговора:

"При назначении наказания Щукину судья учитывает, что **приговором** судьи Центрального района он осужден к 3 месяцам ареста. В связи с изложенным окончательное решение ему следует назначить по совокупности **преступлений** в соответствии с частью 3 статьи 39 УК 1960 года с применением принципа полного сложения наказания".

Тамара Александровна писала приговор целую неделю и в конце явно забыла то, что написала вначале. А времени перечитать написанное, судя по всему, не хватило.

Ну как еще можно объяснить то, что на первой странице приговора судья Т.Высоцкая пишет, что В.Щукин **не судим**, а на 22-й он уже судим?

В.Щукин на момент объявления приговора судьей Т.Высоцкой **не судим**, потому как вышеупомянутый приговор суда Центрального района еще не рассмотрен кассационной инстанцией и потому не вступил в законную силу.

Судья Т.Высоцкая говорит **о приговоре**, а ссылается на статью 39 УК, которая регламентирует порядок назначения наказаний при совокупности **преступлений**, рассматриваемых на судебном процессе. Однако Николаю Статкевичу и Валерию Щукину за участие в "Марше Свободы" инкриминировалось лишь одно преступление по статье 186^3. А потому ни о какой совокупности преступлений и речи быть не может.

А то, что сделала судья Т.Высоцкая (по требованию прокурора Владислава Чирина), регламентируется совершенно иной статьей — 40-й (назначение наказания по нескольким приговорам).

Звучит данная статья так:

"Если осужденный **после вынесения приговора** совершил новое преступление, суд к наказанию, назначенному по новому приговору, полностью или частично присоединяет наказания по предыдущему приговору".

Увы, таких вот судей назначает на должности правитель нашего государства. Судей, которые, как показывает вынесенный приговор, не умеют читать законы, а пишут в приговоре то, что им, скорее всего, "порекомендовали".

Ведь "преступление", за которое судья Высоцкая осудила Николая Статкевича и Валерия Щукина, совершено не **после** вынесения приговора Центральным судом, а **ДО**. И намного "до" — почти на полтора года.

Никита ПИГУЛЬ.

Вяртанне спрадвечнага

Паважаная рэдакцыя "Народнай волі"!

Перадайце, калі ласка, вялікі дзякуй Зянону Станіслававічу Пазьняку за ягоны артыкул "Беларускі сцяг", надрукаваны ў вашай газеце.

Гэта з разраду тых артыкулаў (абодва з іх маюцца на ўвазе), пасля якіх не патрэбна больш аніякіх перадвыбарчых праграм, каб балатавацца ў прэзідэнты краіны, таму што зразумела і так, што такія людзі зрабілі б усё магчымае і нават на першы погляд немагчымае дзеля яе дабрабыту.

Безумоўна, тое, што самым першым дэкрэтам будучага прэзідэнта краіны (гэта той выпадак — можа, нават адзіны у практыцы будучага прэзідэнта — калі дэкрэт будзе мець сілу закона) павінен стаць дэкрэт аб вяртанні нацыянальнай сімволікі: бел-чырвона-белага сцяга і герба "Пагоня". Дзеля вяртання спрадвечнага і нацыянальнага не патрэбны аніякія рэферэндумы. Гэта відавочна.

В.ГЕРАСІМОВІЧ, жыхар Мінска.

Крамлёўскі адказ Лукашэнку

У Маскве. *У Екацерынбургу.*

Расійскае кіраўніцтва заклапочана выказваннямі Аляксандра Лукашэнкі пра "нікуды не вартую сістэму ўлады ў Расіі". Гэткую заяву беларускі лідэр зрабіў падчас знаходжання з рабочым візітам у Свярдлоўскай вобласці, і на яе адрэагавала ананімная крыніца ў Адміністрацыі Пуціна. Расійскія палітолагі гавораць, што Аляксандр Лукашэнка адчувае слабасць сваіх пазіцый у Крамлі і вымушаны шукаць падтрымкі ў расійскіх рэгіёнах.

Публічна прапаноўваць беларускі досвед пабудовы ўладнай вертыкалі Аляксандр Лукашэнка пачаў у Екацерынбургу. "Я лічу нікуды не вартай сістэму ўлады у Расіі. У вас жа ўсе абіраюцца. Усе ў вас незалежныя, і наўрад ці яны будуць добра працаваць", — з веданнем справы заявіў беларускі лідэр, нават паспачуваўшы свайму расійскаму калегу, якому "так цяжка фарміраваць уладную вертыкаль". Беларускаму кіраўніку нельга адмовіць у шчырасці, якая за сем апошніх гадоў яго візітаў у расійскія рэгіёны крамлёўскім высокім чынавенствам ніяк не каменціравалася.

Цяпер рэакцыя Крамля (пакуль што ананімная) з'явілася ўжо на наступны дзень пасля вяртання Лукашэнкі ў Мінск. Як заявіла ў сераду ў інтэрв'ю "Інтэрфаксу" крыніца, блізкая да кіраўніцтва Расійскай Федэрацыі, "расійскія ўлады ніколі не дазвалялі сабе — ні раней, ні цяпер — гэткага кшталту выказванняў у дачыненні да Беларусі, хаця расійскаму кіраўніцтву таксама шмат што не падабаецца ў арганізацыі ўлады ў Беларусі". У Маскве спадзяюцца, што такое больш не паўторыцца. Ананімная крамлёўская крыніца выказала здзіўленне з нагоды таго, што "гэтае выказванне было зроблена падчас знаходжання Лукашэнкі ў Расіі".

Кіраўнік аддзелу інфармацыі МЗС Расіі Уладзімір Ашуркоў заявіў "Рацыі", што афіцыйнай рэакцыі на закіды Лукашэнкі не рыхтуецца: "Пакуль ніякай рэакцыі няма. МЗС можа выступаць з нейкімі заявамі толькі пасля адпаведных даручэнняў кіраўніка расійскай дзяржавы".

Такім чынам, пакуль што Крэмль рэагуе на закіды Лукашэнкі даволі стрымана. Аднак сам факт з'яўлення рэакцыі ілюструе новы стыль стасункаў у саюзнай дзяржаве. "Зусім не факт, што на маючых адбыцца прэзідэнцкіх выбарах Пуцін падтрымае Лукашэнку", — лічыць кіраўнік расійскага цэнтру стратэгічных даследаванняў Андрэй Піанткоўскі.

А.П.: — Все началось с приходом Путина. У Лукашенко с Путиным отношения не сложились. Лукашенко довольно искусно использовал комплексы российской политической элиты. За риторику о славянском братстве он получал довольно ощутимую материальную помощь. Людям "путинского склада" с "горячим сердцем и холодной головой" такие комплексы не присущи. Они смотрят на все это довольно инструментально и прагматично. И весь этот политический бартер, который устроил Лукашенко, им надоел. И теперь Москва задумывается над тем, чтобы поддержать на выборах более вменяемого кандидата. И Лукашенко это очень хорошо чувствует. И оставляет для себя возможность сыграть на патриотической антироссийской карте, если, конечно, выяснится, что Москва будет поддерживать другую кандидатуру.

На думку сп.Піанткоўскага, адчуваючы слабасць сваіх пазіцый у Крамлі, Аляксандар Лукашэнка рэаніміраваў практыку ціску на расійскае кіраўніцтва праз расійскія рэгіёны. Менавіта з гэтым звязаны візіт у Свярдлоўскую вобласць.

А.П.: — Он довольно успешно использовал эту тактику в период слабеющего и дряхлеющего Ельцина. Теперь же он просто повторяется в другой неадекватной ситуации. Пытается воспользоваться избитым приемом. Это не принесет ему ожидаемого результата. Его очень быстро поставят на место. И заявления Кремля — это только первый шаг.

Юрась КАРМАНАЎ. Радыё "Рацыя".

Фашызм у тралейбусе

9 красавіка тралейбусам №24 ехаў я на працу. На прыпынку "Тралейбуснае дэпо" па вул.Дзянісаўская каля 15 гадзін у салон энергічна ўвайшлі дзве жанчыны і прапанавалі прад'явіць праязныя білеты. За плячыма кантралёраў стаялі два міліцыянты. Я звярнуўся да кантралёраў з пытаннем па-беларуску, як ім працуецца пад аховай дубінак? У адказ пачуў — "бэнээфавец!" Другая кантралёрша абазвала мяне паліцаем і фашыстам. Усёй камандай пачалі спаборніцтва паміж сабой на больш моцнае зневажанне мяне як беларуса па моўнай прыкмеце.

На маю адмову выйсці з салона міліцыянт схапіў мяне за лацкан курткі, на якой пастаянна нашу наш гістарычны нацыянальны бел-чырвона-белы сцяжок, і нанёс мне некалькі прафесійных "вколачиваний".

Што гэта? Я жыву на свеце 68 год, бачыў гвалт нямецкіх фашыстаў. Дзяцінства маё прайшло на радзіме Васіля Быкава ў партызанскім раёне Ушаччына, там стаіць вядомы помнік "Прарыў". Перажыў страшную блакаду 1943 года (цяпер у Расіі тое ж самае называецца "зачисткой"). І вось цяпер... Паважаны чытач, адкажы сам сабе: што гэта? Што робіцца сёння на нашай зямлі?

Мяне больш за ўсё ўразілі не столькі сучасныя праявы фашызму ў сучаснай Беларусі, колькі страх людзей. У гэтым выпадку сярод пасажыраў самапавагу беларуса актыўна абараняла толькі адна пасажырка сярэдняга веку. Я стаяў, поруч сядзелі маладыя мужчыны. Яны маўчалі. Малады хлапец студэнцкага выгляду далучыўся да лаянкі правяраючых і таксама назваў мяне паліцаем. Праўда, пад канец разборкі адзін пасажыр зрабіў заўвагу хлопцу на яго агрэсіўнасць. Дзякуй і за тое.

Усё гэта напісаў не дзеля таго, каб знайшлі і пакаралі гвалтаўнікоў майго чалавечага і нацыянальнага гонару, а з надзеяй у тое, што нашы людзі ўсё ж задумаюцца над сённяшнім жыццём. У маім разуменні фашызм — гэта праява любой нялюдскасці і жорсткасці.

Мікола САВІЦКІ, прафесар.

Мінск.

К 15-ЛЕТИЮ ЧЕРНОБЫЛЬСКОЙ АВАРИИ

3. “ДОЗИРОВАННАЯ ШУТКА”,

или Шутка с дозами

Профессор Георгий Федорович Лепин в 1986 году после аварии добровольцем отправился в Чернобыль. Работал там шесть лет на различных участках в пределах трех километров от эпицентра взрыва. Его документальные зарисовки позволяют с большей объективностью представить происходившее в те годы в чернобыльской зоне. Некоторые из этих зарисовок “Народная воля” предлагает вниманию читателей.

Георгий ЛЕПИН

“Виктор, сколько у тебя сегодня?”

“0,7. А у тебя?”

“1.4, а вчера было 0.7".

“Что-то темнят наши дозики. Сегодня ведь все время были вместе, а получилось опять поразному”.

“Получилось? Ты думаешь, они пишут, сколько есть? Ну даешь! Знают они, сколько нужно вывести, вот и пишут, сколько надо”.

“А правда ведь, куда нас ни гоняют, а получается одно и то же”.

“Бросьте вы болтовней заниматься! Что вам не понятно? Дурят нас и только. Если писать, как есть на самом деле, то мы здесь больше недели не протянем, выводить придется. А так ребята по месяцу вкалывают и больше”.

“Братцы, идея есть! Давайте завтра...”.

Я оказался невольным свидетелем этого разговора, попав случайно в автобус, в котором возвращалась в Чернобыль бригада, работавшая на третьем блоке. За дословность передачи разговора не ручаюсь, так как многие слова мне пришлось заменить более-менее подходящими. А жаль, без тех слов трудно воспроизвести настрой компании в ходе этого короткого разговора.

Прошло несколько дней. Очень хотелось узнать, что же произошло “завтра”. Но на ловца и зверь бежит. Однажды вечером встречаю я того самого Виктора в “кормоцехе” — в нашей столовой. Мой вопрос вызвал неожиданно бурную реакцию. Словно прорвавшийся через некую преграду поток был столь энергичным, его водовороты и завихрения были представлены столь емкими и богатыми красками, что я в первый момент буквально растерялся. Мне казалось, что моего умения “плавать” недостаточно для того, чтобы справиться с этим обрушившимся на меня потоком.

После того как значительная часть ужина была поглощена, мой собеседник оказался в состоянии ответить, наконец, на мой вопрос.

“Следующий день начался, как обычно, с получения "карандашей". Сразу же после этого собрал я у всех своих ребят эти “карандаши” и пристроил их в один укромный уголок, где “светило” на совесть. Там и пролежали они до конца дня. Извлек я их оттуда и раздал ребятам. Ждем. Что же будет? Конечно, и к хорошей взбучке приготовились. Приходит дозик с листочком, на котором что-то написано. Ну, думаем, началось! А у него выдержка, ничего по выражению лица не прочтешь. Постоял он, изучая листок, и спокойненько начал “раздавать” нам сегодняшние дозы: 0,95; 1.2; 0,7; 1,1; 1,4; 0,8. Так вот и выдал всем шестерым. А мы, как дураки, смотрим на него, и языки отнялись. Чего угодно ожидали, но такого!.. Все, как и вчера, только местами поменялось. Он ушел, а мы сидим. И каждый, наверное, думает: лучше бы всыпали нам за эту “шутку”, чем вот так. Знали, что дурачат нас. Но чтоб совсем за недоумков принимали! Наверное, и листочек этот заранее заготовили, чтоб не терзаться каждый день. Вот и “пошутили”! Зато теперь поняли, за кого нас здесь держат".

Виктор насупился и замкнулся в себе, глядя куда-то сквозь меня, продолжал при этом старательно дожевывать остатки ужина. Встали и молча вышли из столовой. Чувствуя настроение парня, я не решался нарушить молчание. Успокоившись, Виктор закончил свое повествование: “Всю дорогу домой ехали, как пришибленные, молча. Не до шуток было. Оказывается, это не мы "пошутили", а с нами каждый день “шутят” — с дозами нашими. Зло шутят!"

О, какой ураган чувств способен вызвать иной раз один вид детских туфелек! Особенно если мастера сапожного дела не смогли окончательно изуродовать их. Смотришь на эту маленькую обувку и представляешь себе симпатичного карапуза, делающего на земле свои первые, еще не очень уверенные, шаги. И от нас, взрослых, зависит, куда, на какие дороги выведут этого карапуза его первые шаги по земле.

...Один из обычных домов в городе Припять. Вот по этим ступенькам осторожно спускался один из таких карапузов в то памятное утро 26 апреля 1986 года. Яркое весеннее солнце, ласкающая зелень газонов не могли не радовать его. Какое счастье — побегать по траве, погоняться за бабочкой, покопаться в песочнице! В одном из окон дома периодически появляется лицо разгоряченной субботними домашними делами молодой женщины и тут же исчезает: все в порядке, чадо ее занято делом — что-то строит в песочнице.

...Ноябрь 1987 года. Малыша и его мамы не видать. Гулкие звуки тяжелых сапог по ступенькам. Открыта дверь квартиры. В глаза сразу же бросаются маленькие туфельки, как бы ищущие защиты за большими ботинками хозяина квартиры. Но на этот раз они как-то не вызывают положительных эмоций. И вообще, вся эта аккуратно прибранная, уютная квартира, из которой вот “только что” и “совсем ненадолго” вышли хозяева, не радует. Может, потому, что дверь открыла не гостеприимная хозяйка, а работник припятской комендатуры. Или потому, что пришли не в гости, а с официальной миссией: осмотр квартиры, проверка уровня радиационной зараженности. У визитеров какая-то неловкость от того, что приходится осматривать то, что хозяевами явно не предназначалось для посторонних глаз. К тому же в предшествующих квартирах приходилось сталкиваться со многими сюрпризами, вызванными внезапностью выезда хозяев “всего на несколько дней”. И эта квартира тоже не обошлась без сюрприза.

Дозиметристы начали с прихожей. Очень “грязные” ботинки у хозяина. Где же был он в тот субботний день? Может, рыбачил в районе пруда-охладителя (рыба там и сейчас вызывает зависть у рыболовов)? А может, решил пробежаться за грибочками по тому лесу, который теперь называют “рыжим”? Как знать? Но ботинки очень “грязные”. Видимо, и для хозяина “субботняя прогулка” не прошла бесследно. Однако это не сюрприз: всем известно, что припятчане в большинстве своем не прятались после аварии в своих квартирах — они просто не знали о ней, никто не уведомил их об этом. Тут все ясно — это не сюрприз.

Ботинки в сторону. За ними — крохотные безобидные туфельки.

Безобидные?!

Вот в этом-то и весь сюрприз! Не чище они, чем папины ботинки! А ведь эти туфельки не топали по “рыжему лесу” — маловаты еще для этого. И вряд ли вообще удалялись они за пределы дома. Значит, для них вполне хватило той песочницы во дворе дома и той травки вокруг него. Вот и сохранили они память о том черном дне 26 апреля 1986 года. Сохранили, как могли, — ведь кое-что “коротко-живущее” из той грязи на них за это время уже распалось.

Вот какими были те первые шаги этого малыша... Вот на какую дорогу мы, взрослые, выпустили его в самом начале жизни, обманув его и притом жестоко. Неужели же никто из “начальников-молчальников” тех дней не подумал, сколь тяжелыми могут оказаться для этого малыша те первые шаги в человеческую несправедливость, в преступную безответственность?!

Ніл ГІЛЕВІЧ

“ПАЛАНЕЗ” АГІНСКАГА

Раздзелы з драматычнай паэмы

Лета 1941-га. Мабілізаваны на вайну малады настаўнік Мірон Буёк уцякае, паранены, з палону і прабіваецца на ўсход, каб дагнаць фронт. Па дарозе спыняецца ў бацькоў у роднай вёсцы, дзе засталася яго каханая дзяўчына Волька Занямонец. Былы міліцыянер Іван Загрэбін (Ванёк), пакінуты для арганізацыі партызанскай барацьбы, угаворвае свайго сябра Мірона застацца на радзіме і весці змаганне ў партызанах. Тым часам вярнуўся ў вёску і родны брат Волькі Якуб, малады паэт, які тры гады назад быў арыштаваны ў Мінску як “беларускі нацыяналіст” — за тэкст да “Паланеза” Агінскага. Мірон ідзе ў партызанскі атрад, становіцца аўтарытэтным байцом. Загрэбін патрабуе ад Якуба, каб той стаў у немцаў іхнім, партызанскім, агентам. Адмовіўшыся, Якуб пад страхам пакарання пакідае родныя мясціны і перабіраецца ў Рыгу, дзе жыве і працуе яго сябра па няшчасці і адкуль з прыходам савецкай арміі ён будзе мабілізаваны на фронт. Як развіваліся падзеі далей — аб гэтым у апошніх раздзелах паэмы, якія і прапануюцца чытачам “Народнай волі”.

Аўтар.

VIII

Пачатак лета. Сорак трэці год.
Грымяць расстрэлы. Вогняцца пажары.
Не змерыць гора. Не злічыць нягод.
Вайна і ў тыле ворага ў разгары.

Мірон, бывалы ўжо лясны салдат,
Нярэдка ў прыклад ставіцца атраду.
Адно душу гняце, што з пэўных дат
На стрэчах з Волькаю не стала ладу.

Чагось замкнулася ў сабе яна —
Ды так, што цяжка выцягнуць і слова.
Маўчыць і плача. Мучае віна?
Ці душыць крыўда? Ці з суроку злога?

Мірон здагадваецца: зніклы брат —
Таму прычына. І нічога болей.
Якуб... Відаць, зламаўся небарак.
На волю выйшаў, а жыве няволяй.

Сказала ж Волька ў тую ноч яшчэ:
“Ён павукоў баіцца...” Страх у фібрах
Сядзіць... І ён нікуды не ўцячэ
Сам ад сябе, ад дум сваіх няхітрых.

Страх зараз грозіць кожнаму бядой.
Трымцяць вяскоўцы: не дай Бог аблава!..
І ўсё ж настрой ужо ў людзей не той,
Што год назад быў, і паўгода нават.

Мацней адчуў і ўверыўся народ,
Што вызваленне ўжо не за гарамі.
А ў “зоне” партызанскі “агітпроп”
Ужо й канцэрты ладзіць вечарамі.

І сёння вось такі канцэрт ідзе,
На адвячорку, у Пушчанскай Ліпе.
Дзяцюк з гармонікам і рэй вядзе
І сам іскрыстыя куплеты сыпе.
Артыст.
Сербіяначка-цыганачка
Не стой на вуліцы:
Наша вуліца — паляначка,
Што ў лесе туліцца.

Ах, сербіянка-партызанка,
Ты сваім не здрадзіла.
Ах, раскажы нам, сербіянка,
Дзе мілога страціла?..

(У натоўп слухачоў урываецца з перакошаным ад гневу тварам Ванёк.)
Ванёк.
Спыніць! Спыніць і разысціся ўсім!
Замры, музыка! Скончаны забавы!
Галасы.
Ён што — напіўся? Што такое з ім?
Ванёк.
Мірон! Сюды бягом, ваяка бравы!
(Да Ванька з натоўпу прабіваецца Мірон)
Што — весялішся тут, такую маць?!
А бацька з маткай дзе — твае? Не знаеш?
Там, дзе й мае! На ямішчы ляжаць!
Забітыя ляжаць! Вось — сведку маеш!
Мірон.
Дзед Юлісь? Што... ты гэта бачыў сам?
Юлісь.
Так, дзеткі, бачыў... Сёння раніцою...
Іх завялі на ямішча і там —
Усіх... Яго й тваіх... Адной чаргою...
А нас сагналі каля школы ў гурт,
І старшы, рамянямі ўперазаны,
Сказаў, што будзе кожнаму капут,
Калі з сям'і хто пойдзе ў партызаны...
А мне ён загадаў, той старшы, каб
Я закапаў іх... У кар'еры гэным...
Ванёк.
Мірон! Па конях — і хутчэй у штаб!
Да камандзіра! Хай дазвол дае нам!
(Ідуць да прывязаных коней.)
Мірон.
Так, трэба ўзяць на Слабаду дазвол,
Каб пахаваць па-людску, развітацца.
Дык вось чаму я быў як сам не свой, —
Душою чуў, што нешта мусіць стацца...
Ванёк.
Ну беражыцеся! Пачнём грымець
І мы ў адказ! І ў вас ёсць таты-мамы!
Раз гэтак — кроў за кроў і смерць за смерць!
І вашых кінем ў кар'ер той самы!
Не, гадаўё! За смерць бацькоў маіх —
Я буду помсціць так, каб волас дыбам!
Да трэцяга калена выб'ю ўсіх!
І котлішчы пушчу з агнём і дымам!..

IX

Праз колькі дзён па тым, як на кладах
Ванёк з Міронам пахавалі родных,
Іх грозны камандзір аддаў загад
Аб партызанскіх акцыях смяротных.

Каб трохі боль уняць, расслабіць злосць,
Ды і каб страхі на людзей аселі —
Па вёсках зоны ўсёй, дзе толькі ёсць, —
Ліквідаваць калабарантаў сем'і!

А каб ахвяры не змаглі ўцячы,
Даведаўшыся, што ідзе расправа, —
Усіх іх працягом адной начы
Схапіць і расстраляць на месцы прама.

Мірон, ад шоку адышоўшы ледзь,
Увесь яшчэ ва ўладзе смутку й болю,
Адчуў, што за бацькоў нявінных смерць
І ён гатоў даць гневу сэрца волю.

Той дзень чамусьці боль калоў вастрэй.
А ўвечары, ужо як згасла сонца,
Мірон пачуў, што ў спіску “на расстрэл”
Ёсць і сям'я Сцяпана Занямонца.

У першы момант ён аслупянеў.
“Не можа быць!..” Адчуў, як за грудзінай
У страх і жах перарастае гнеў,
І кінуўся бягом да камандзіра.

Той быў ужо прыклаўшыся крыху —
Як і штовечар, ды і ўдзень таксама,
І хоць зусім не рады быў Буйку —
Прыняў узрушанага партызана.
Мірон.
Таварыш камандзір, клянуся вам:
Яны не вінаватыя! Паверце!
Камандзір.
Хто?
Мірон.
Занямонцы! Я іх знаю сам!
Няма за што іх прысуджаць да смерці.
Камандзір.
Ого, як пафасна! Баец Буёк —
Адставіць пафас! І прашу запомніць:
Мы ўлада тут, і знаем кожны крок
Любога. Мы не чынім беззаконніц.
Ты Занямонцаў ратаваць прыбег.
А дзе іх сын? Дзе іх нацдэм зацяты?
У партызанах, можа? Немцаў б'е?
Ці ўцёк, збаяўшыся суда й расплаты?
Мірон.
Таварыш камандзір! Іх сын Якуб
Не стане немцам слугаваць ніколі!
Ён ненавідзіць іх! І быў бы тут,
Калі б не тыя тры гады няволі...
Камандзір.
Адставіць глупства! Вось табе мой сказ:
Ты — дрэнны сын: замест таго, каб смерцю
За смерць бацькоў спагнаць, ты ў гэты час
Спагады просіш здрадніцкай сямейцы!
Якая ганьба! Поста стыд адзін!
І гэта — лепшы партызан атрада!
Мірон.
Не здрадніцкай, таварыш камандзір!
Не здрадніцкай! У чым і дзе іх здрада?..
Камандзір.
Баец Буёк! Кру-гом! І шагам — арш!
Ты што — аглух? Ці захацеў пад арышт?

Мірон збялеў і задыхнуўся аж:
Мацней, чым гэты ўдар пад дых, не ўдарыш.

Ён выскачыў са штаба і бягом —
Да канавязі, да свайго Гнядога.
“Хутчэй, хутчэй, мой конік, наўздагон!
Каб апярэдзіць! Да бяды нядоўга!

Не дам расправу учыніць, не дам!
А там — хай будзе ўжо сабе, што будзе!
Як што — дык з Волечкаю напалам
Падзелім лёс у смерцявой астудзе!..”

Без сцежак, нацянькі, праз лес густы,
Праз баравіны, выспы і паляны,
Ён рваўся, абмінаючы пасты,
На Слабаду — злабой і страхам гнаны.

І вось ужо абрыс знаёмых стрэх,
Знаёмы двор, свіцяцца цьмяна вокны.
Мірон кулём з каня, і раптам — стрэл,
Услед — другі, і страшны лямант Волькі.

Ён, на бягу, чаргой кароткай даў
Па верхняй шыбіне, вышэй фіранак.
Святло пагасла ўміг. З дзвярэй, як здань,
Жанчына ў белым выбегла на ганак.
Мірон.
Ты, Волечка? Хутчэй бяжы! Уцякай!
Волька.
Мірон! Мірон!.. Ён іх забіў! Міронка!
Мірон.
Бяжы, заранaчка, бяжы! Бывай!
Я затрымаю гэтага падонка!
(Волька кінулася на загуменне.)
Гэй, ты, што ў хаце! Я — Мірон Буёк!
Ты чуеш там? Выходзь! Страляць не буду!
Ты — не патрэбен мне. Выходзь!
(Праз хвіліну з дзвярэй выходзіць, з аўтаматам напагатове, Загрэбін.)
Ванёк?
Дык гэта ты іх... без суда-прысуду?
Ванёк.
А ты — чаго тут?
Мірон.
Бог мяне паслаў —
Нявінных ратаваць ад рук ад братніх.
За што ты іх, Ванёк? Ты ж добра знаў,
Што іх віны няма...
Ванёк.
Ёсць! Сын іх — здраднік!..

* * *

Паўзводна, рад у рад, стаіць атрад.
Мірон, у сподні́м, — ад усіх на ўзбоччы.
Камандзір.
Увага! Смірна! Слухайце загад!
“За дызертырства, зробленае ўночы,
За прымяненне зброі, каб сарваць
Аператыўна важнае заданне, —
Байца Буйка Мірона — расстраляць!”
Прывесці прыгавор у выкананне!

X

У родны двор пагодным летнім ранкам
Якуб зайшоў з салдацкім рэч-мяшком,
У бляклай гімнасцёрцы з акуратна
Пад рэмень падаткнутым рукавом.

Перахрысціўся перад ганкам, вочы
Далонню выцер, уздыхнуў глыбей,
І ў гэты міг пявучы голас Вольчын
З разнасцежаных вылецеў дзвярэй.
Волька.
Якубачка! Браток! Герой наш мужны!
А родненькі! А дзе ж твая рука?
А мамачка! А татачка! Чаму ж вы
Не сустракаеце свайго сынка?!.
Якуб.
Здарова, мілая сястра, здарова!
А слёз не трэба. Слёзы ты замкні, —
Як тата раіў... Хай яе з дарогай! —
Змарыўся страшна за чатыры дні.
Амаль не спаў: ні ў цягніках набітых,
Ні на вакзалах... Нават не прылёг.
Волька.
Хадзем жа ў хату! Божачка, які ты
Увесь змарнелы!..
Якуб.
Ну, здароў, парог!
Здаровы, сенцы! І здарова, хата!
А гаспадыня дзе? Дзе гаспадар?..
Даруй мне, мамачка! Даруй мне, тата!
Павек мне карай гэты страшны ўдар.
Даруй і ты мне, мілая сястрыца,
Што сіратою стала праз мяне.
Ні прымірыцца з гэтым, ні забыцца
На гэты боль я не магу і ў сне.
Волька.
Якуб! Не трэба так. Відаць, над намі
Такі ўжо лёс. Не мучайся дарма.
Я тут усё — і днямі, і начамі —
Абдумала... Тваёй віны няма.
Што пазвярэлі многія і кроўю
Упіцца праглі — ты тут ні пры чым.
Ты да людзей быў з Богам і з любоўю.
І бедаваў і думаў аб адным —
Што з нашым краем будзе? З Беларуссю?
Я помню ўсё, што ты мне гаварыў...
Якуб.
Ах, Волечка! Я ж думаў, што вярнуся
Да тых, хто свет мне гэты падарыў.
Ты завядзі мяне да іх магілы —
Пацалаваць зямлю на курганку...
Волька.
А як жа, сходзім, сходзім, братка мілы,
Але спачатку — адпачні крыху.
Я зараз бульбачкі звару, яечка
Спяку — як мама некалі пякла...
Якуб.
А заўтра ж, відаць, схаджу ў мястэчка,
Да дзядзькі. Як ён там? Даўно была?
Волька.
Даруй, браток, што я табе ў апошнім
Лісце не напісала пра бяду.
Забралі дзядзьку... Прама там, на пошце,
Дзе працаваў... І кануў — бы ў ваду.
Якуб.
Забралі?.. А за што яго забралі?
Што быў настаўнікам у час вайны?
Волька.
Не ведаю... Нічога не сказалі.
Прыйшлі, арыштавалі й павялі.
Якуб.
Ну, ясна... Тая ж клямка беларусу.
Цяпер ужо за тое, што не здох
Пад акупацыяй... Што хлеба лусту
Сумленнай працай зарабляў, як мог.
А да цябе сюды “энкавэдзісты”
Прыходзілі? Пыталі пра мяне?
Волька.
Яшчэ зімой... І я дала твой ліст ім.
Вось, бачце: ён — на фронце, на вайне.
І болей не чапалі, дзякуй Богу.
А што пытаць? Ці ж не відно і так?
Ты інвалідам стаў за перамогу.
Вось — вернасці тваёй найверны знак.
Я так, мой брачачка, перажывала,
Калі ты напісаў мне пра руку!
Якуб.
А мне, паверыш, як бы нават стала
Там, у шпіталі, спакайней крыху.
Падумаў: ну, цяпер ужо, напэўна,
І сапраўды я заслужыў давер —
Хоць гэткаю цаной неміласэрнай.
Нарэшце ўжо адчэпяцца цяпер.
Дазволяць мне на працу ўладкавацца
Па спецыяльнасці — і ціха жыць.
А сёння... Мушу я табе прызнацца —
Адчуў: душа, як і раней, дрыжыць.
Як толькі ты сказала мне пра дзядзьку —
Так і ўзмуцілася на сэрцы муць.
Волька.
Не, ты не бойся, брат! Табе ў аддзяку
За подзвіг твой спакойна жыць дадуць.
А як жа! Ты ж герой! Я дзесь чытала:
У Грэцыі калісь такіх, як ты,
Так моцна ўся краіна шанавала,
Што інвалід вайны быў — як святы!
Якуб.
Дык гэта ў Грэцыі!.. А ў нас калекі
Пайшлі ўжо з “Лазарам” па цягніках.
Ну, але ладна. Раскажы мне лепей,
Як ты тады перажыла той жах.

Волька.
Тады перажыла... Адгаласіла.
Адплакала. Адвыла. Адраўла.
Сама не знаю, дзе ўзялася сіла,
Што мне тады памерці не дала.
Тады... А потым... І не ўспомню, мабыць,
Калі мне стала лезці ў галаву,
Што я не маю права жыць і марыць,
І што цяпер я — не перажыву...
Якуб.
Ты гэта кінь! Вось выдам цябе замуж,
Сям'ю займееш, дочак і сыноў
Народзіш...
Волька.
Не. Нічога ты не знаеш.
І не кажы мне нават гэткіх слоў.
Яму, адзінаму майму ад Бога,
Не здраджу я ніколі і ні з кім.
Я не магу і думаць пра другое.
Маё жыццё закончылася з ім.
Які ён быў тады, той страшнай ноччу,
Калі прымчаўся нас ўратаваць!
Нібы архангел сам з нябёс саскочыў —
Каб між каханай і забойцам стаць.
Калі б ты чуў, якім мальбоўным крыкам.
Ён крыкнуў мне: “Заранaчка, бяжы!..”
А ты гаворыш... Не, дзеля прыліку
Я не вярнуся ў гэты свет чужы...
Якуб.
Я разумею, Волечка... Хоць сам я
Не знаў кахання гэткага... Але —
Ты мусіш жыць. Гаворана ж у псальме:
“Хай ворагі не ўцешацца мае”.
Патрэбна жыць, сястрыца, жыць! Нічога
Цяпер не бойся, калі поруч я.
Трымайся! А тым часам, з ласкі Бога,
І скруха паразыдзецца твая...

XI

Галодны чэрвень. Страшны сорак шосты.
Аладкі з перамерзлай бульбы, “суп”
З мяцёлак вобаратніку — голы, посны...
Шыкуйся, інвалід вайны Якуб!

На службу не ўзялі нідзе. У школе
Істапнікам прапрацаваў зіму.
Галоўнае ж, што чым далей, тым болей
За Вольку страшна робіцца яму.

Не адыходзіць — ні душой, ні сэрцам.
Зусім ніякай хэнці да жыцця.
Бывае, цэлы дзень перад акенцам
Сядзіць, маўчыць, як хворае дзіця.

А сёння раніцай, яшчэ не ўстаўшы,
Якуб угледзеў, як яна ўзяла
Вяроўчыну і, пад каптан схаваўшы,
Як непрытомная, у клець пайшла.

Нутром нядобрае пачуўшы штосьці,
Ён падхапіўся — і кулём у клець.
А ўжо вяроўка на кручку... Ад злосці
Якуб няшчасную не ўдарыў ледзь.
Якуб.
Ты што?! Ты што?! Як ты магла такое
Уздумаць? Ты наважыла мяне
Пакінуць аднаго на полі боя?
І памагчы тым самым Сатане?..
Волька. *(Плачучы).*
Даруй, Якуб! Даруй! Я не хацела
Цябе пакрыўдзіць... Проста ўся душа
Даўно сатлела ўжо іператлела
І не ўваскрэсла, і не адышла...
Дзеля чаго мне жыць, браток? Навошта?
Ты ж бачыш сам, Якуб! Ты ж бачыш сам!
Якуб.
Няпраўда! Нельга думаць так бязбожна!
Бог чуе нас — і ён паможа нам!
Хадзем адгэтуль!
(Вядзе яе за руку ў хату.)
Стань перад іконай
І папрасі, каб даравў Гасподзь,
І пакляніся ўголас, што ніколі
Не зробіш волі Божай насупроць.
Бог даў жыццё табе, як і любому,
Каб апраўдала ты ягоны дар,
А не рассталася з ім па-дурному,
Як нейкая няздарма між няздар.
Так, нам не цешыцца жыццём-забавай.
А для чаго тады, пытаеш, жыць?
Для нашай Бацькаўшчыны занядбанай!
Каб ёй, забытай Богам, паслужыць!
Мы больш сядзець не будзем, рукі склаўшы.
Пачнём выводзіць душы на прастор.
І для пачатку ў сельскім клубе нашым
Арганізуем беларускі хор.
Мы ж пець умеем! Ды і песень родных
Багата знаем. Вось і развіём
Работу. Знойдзем падтрымаць нас згодных —
Дзяўчат, жанок, бабуль... І запяём!
Сваёй жа песняй беларускай будзем
Да Беларусі зваць. Будзіць і зваць!
У барацьбе з атрутным словаблуддзем
Шмат душ так зможам мы адваяваць.
Я ўжо абдумаў гэта ўсё належна.
Пара! Пара ўжо штосьці нам рабіць!
І пачынаць з найпрастага, канешна.
Дык як? Бярэмся сцежку церабіць?
Волька.
Не ведаю, браток... Яшчэ мне цяжка
Неспадзяваны план твой успрыняць.
Якуб.
Ах! Прынясі сюды маю біклажку —
Там кропля горкай... Колькі ёй стаяць!
Ляпейшай можа і не быць нагоды,
Чым гэта: значыць, чыста і да дна!
За наш пачатак шляху да свабоды!
За веру нашу! Каб жыла яна!
Каб не ўмірала ў беларускіх сэрцах!
Каб у вяках ёй не запалынець!..
(Выпіваюць.)
Ну, а цяпер — у знак яе бяссмерця —
Спяём наш беларускі “Паланез”.
Якуб і Волька *(пяюць).*
Край ты наш крывіцкі, родны край!
Зямля дзядоў спаконная!
Не трэба нам ніякі іншы рай —
Апроч цябе, зямля зялёная,
Блакітная, спакойная,
Толькі — будзь сама сабой!
Заўсёды будзь сабой,
Павек вякоў — сабой,
Павек вякоў свабоднай будзь,
Свабоднай будзь!
Свабоднай будзь!
З няволяю ліхой,
Няволяю праклятаю не знайся!

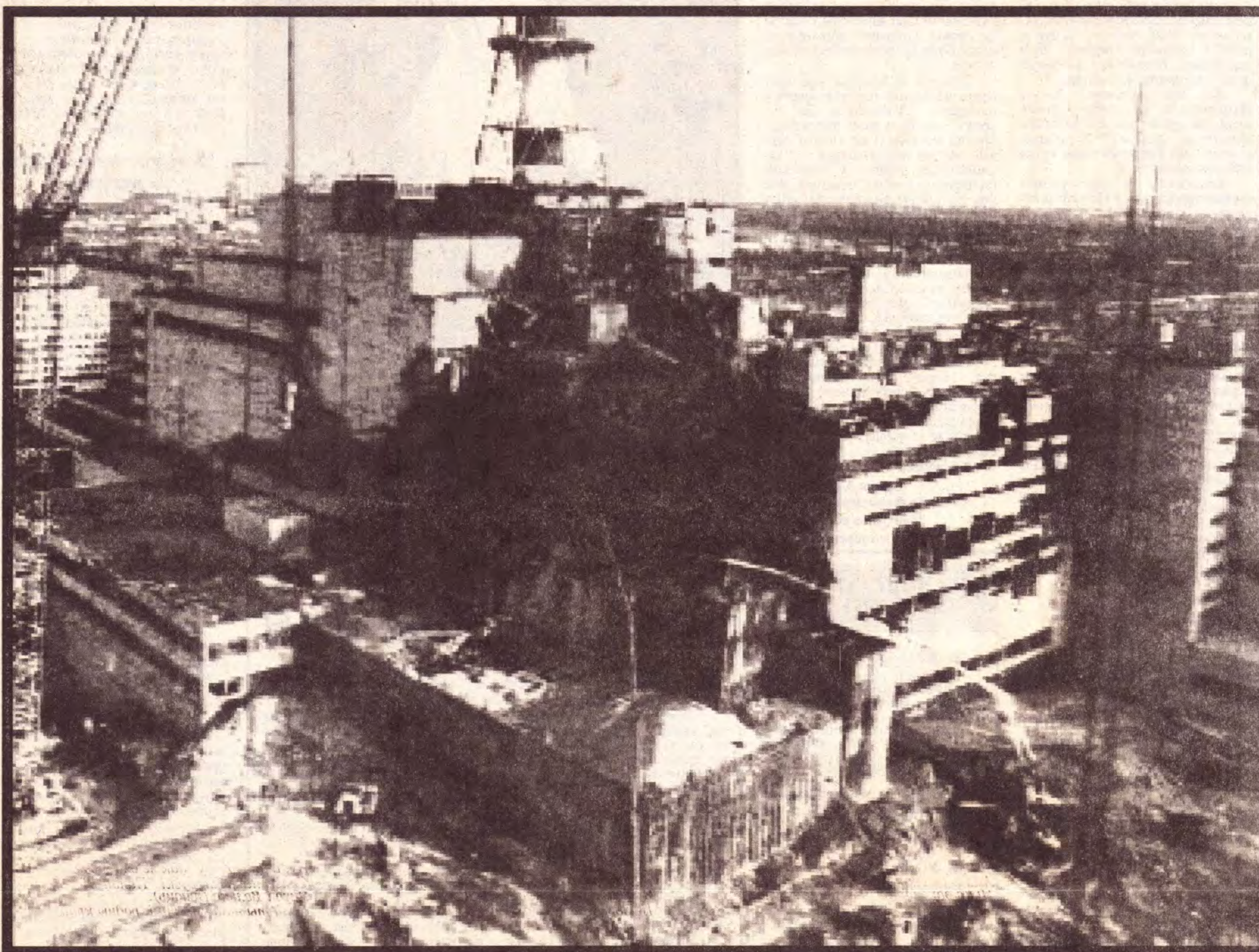
Ведай, што
Касцьмі паляжам мы,
Касцьмі паляжам мы,
Касцьмі паляжам мы, —
А вера матчына
Не будзе страчана,
Не будзе страчана,
Не будзе страчана,
Не будзе!

Край ты наш ліцвінскі, родны край!
Навек нам Богам дадзены!
Ты толькі вер і помні, вер і знай:
Што завяшчалі нам дзяды і прадзеды —
Таму не здрадзім мы!
Волька.
Чакай! Чакай, Якуб! Машына стала
Наўпроць. Ваенныя да нас ідуць.
Якуб.
Да нас? Якая трасца іх прыгнала?
От, гады! Песню скончыць не дадуць!
Волька.
Якуб! Мне страшна. Што ад нас ім трэба?
Якуб.
Не бойся! Хай сабе ідуць. А мы —
Пяём далей! Пяём! Ды так, каб рэха
У шыбы дзынкала, як у званы!
(Пяюць больш голасна і ярасна)
Толькі — будзь самім сабой,
Заўсёды будзь сабой,
Павек вякоў свабодным будзь,
Свабодным будзь!
Свабодным будзь!
З няволяю ліхой,
Няволяю праклятаю не знайся!
(Энкавэдзісты тым часам зайшлі ў хату. Стаяць і глядзяць недаўменна: маўляў, што яны — звар'яцелі?)
Ведай, што
Касцьмі паляжам мы,
Касцьмі паляжам мы,
касцьмі паляжам мы, —
А вера матчына
Не будзе страчана,
Не будзе страчана...
Энкавэдзіст.
Адставіць песню!.. Я сказаў: адставіць!
Вы што — аглухлі? Замаўчаць і ўстаць!
(Песня абрываецца. Якуб і Волька ўстаюць)
Ты — Занямонец?
Якуб.
Я. А што цікавіць?
Энкавэдзіст.
Маўчаць! Пытаю я, раскурвы маць!
Ты з-пад канвою ўцёк у сорак першым?
Якуб.
Я не ўцякаў. Уцёк ад нас канвой.
Пакінуў нас сярод дарогі пешых...
Энкавэдзіст.
Маўчаць! За ўцёкі ўдвоім тэрмін твой!
Ты ў школе, што адкрылі фашыстоўцы,
Вучыў дзяцей, як Гітлеру служыць?
Якуб.
Не, я настаўнічаў у роднай школцы,
Дзяцей вучыў Радзімай даражыць...
Энкавэдзіст.
Збірайся жыва! Вось на арышт ордэр.
Волька.
Чакайце! Што ж гэта? Зноў без віны?
Ён — інвалід вайны! Герой народа!
За што яго? Вы — людзі ці звяры?
Энкавэдзіст.
Маўчаць! Бо і цябе, свіное скрэбла!..
Якуб.
Не плач, сястра. Трымайся і трывай.
Як бачыш: жыць табе на свеце трэба.
Ёсць для чаго. Ну, а пакуль — бывай!..

1999

ЧАРНОБЫЛЬСКІ ШЛЯХ-2001

У Мінскі гарвыканкам пададзена заява з просьбай даць дазвол на правядзенне ў цэнтры сталіцы 26 красавіка з 17.00 да 19.00 мерапрыемстваў, звязанных з 15-й гадавінай чарнобыльскай катастрофы.

У гады Вялікай Айчыннай вайны нямецкія фашысты знішчылі на беларускай зямлі 619 вёсак разам з жыхарамі.

Пасля Чарнобылю краіна страціла 485 вёсак і пасёлкаў: 70 з іх ужо навечна пахаваны ў зямлі.

У часы вайны загінуў кожны чацвёрты беларус.

СЁННЯ КОЖНЫ ПЯТЫ ЖЫВЕ НА ЗАБРУДЖАНАЙ ТЭРЫТОРЫІ.

ГЭТА 2,1 МІЛЬЁНА ЧАЛАВЕК, З ІХ — 700.000 ДЗЯЦЕЙ.

ТАК ДУМАЮ

...НАРОДНАЕ МАСТАЦТВА – ВЕЧНАЕ!

А яго трымаюць у загоне

З даўніх часоў ідзе да нас прыгожая народная традыцыя. Пасля цяжкай працы, асабліва доўгімі піліпаўскімі вечарамі збіраліся вяскоўцы на "вячоркі". Тут пляліся карункі казак, легенд, паданняў, спяваліся песні, загадваліся загадкі, іграліся гульні, дзеі, абрады, рытуалы.

25 год таму знаўца і таленавіты арганізатар вячорак Алёна Хіла з вёскі Вузла Мядзельскага раёна папрасілася са сваім гуртам на тэлебачанне. З тых пор і пайшло і паехала! Эпізадычныя перадачы сталі рэгулярнымі, а на мяжы 80–90-х гадоў — паўтарагадзіннымі і штонядзельнымі, аказаліся лепшымі сярод мастацкіх праграм.

На мяжы тысячагоддзяў "Вячоркі" некаму, пэўна, сталі муляць. Іх пачалі, нягледзячы на абурэнне многіх гледачоў, скарачаць і па колькасці, і па часе, пакуль не давялі да абсурду — 30 хвілін ў два месяцы. І гэта вячоркі, якія ў народзе, асабліва сярод моладзі, карысталіся папулярнасцю і цягнуліся да ранку!

Новае кіраўніцтва Белтэлерадыёкампаніі ўжо два месяцы вытрымлівае хвалю абурэння ў лістах гледачоў у сувязі са знікненнем "Вячорак". І адмоўчваецца. Хаця быццам ніхто на тэлебачанні, да каго я змог звярнуцца, не адмаўляе каштоўнасці і агульнанароднага характару той перадачы. Мне як вядучаму праграмы на працягу трынаццаці гадоў (можа, чортава лічба вінавата) сорамна глядзець людзям у вочы.

І вось — маральная падтрымка — ліст знаўцы фальклору, кіраўніка фальклорнага тэатра "Матуліна песня" Тарэсы Адамовіч з вёскі Жытомля, што ля знакамітых на ўсю Беларусь Верцялішак.

Ласкава прашу рэдакцыю апублікаваць яго.

Да слова: на БТ знішчаны ўсе тэлепраграмы нацыянальнага кшталту: "Запрашаем на вячоркі", "Радавод", "Жыццё з песняй", "Залатыя ключы", "Шануйце песні свае!", "Беларускі дом"...

Васіль ЛІЦВІНКА,
старшыня Беларускага саюза фальклырыстаў, кандыдат філалагічных навук.

Добры дзень, шаноўны Васіль Дзмітрыевіч!

Неяк у сярэдзіне снежня мінулага года ў адной з палітычных перадач спадара Казіяткі, які, дарэчы, спрабуе працаваць з прэтэнзіяй на "шарм", пачула: нашы апазіцыянеры ўсё адно як фальклорныя калектывы, — спяваюць, не ведаючы нот.

Хацелася б сказаць гэтаму Казіятку: "Хлопец, чаго ты на ўвесь свет выстаўляеш сваю неадукаванасць?". Многія тысячагоддзі людзі нот не ведалі. Дык што, на Зямлі не спявалі зусім да таго, пакуль нехта не прыдумаў гэтыя самыя ноты? Вялікая Лідзія Русланава таксама не ведала нот, затое які знак сваім непаўторным голасам пакінула ў сэрцах людзей! Бо мела незвычайны Дар Божы. А каралева рускага раманса, "белая цыганка" Ізабэла Юр'ева, якая спявала без усялякіх мікрафонаў і мела нязменныя аншлагі на канцэртах? А і яна не ведала ніводнай ноты...

Мне вельмі балюча за становішча фальклору на Беларусі, за адносіны да незвычайных па самабытнасці і мастацкай сіле аўтэнтычных фальклорных калектываў, што яшчэ захаваліся ў напаўразбураных і адміраючых беларускіх вёсках. Балюча за любімую ў народзе перадачу "Запрашаем на вячоркі", якой больш ужо за дваццаць. Яна была жывая і папулярная, як, напэўна, ні адна іншая перадача на БТ. Пэўна, таму, што народная мудрасць, мелодыка і слова нясуць людзям цудоўную энергетыку, чыстую, як крыніца, якая падмацоўвае чалавечую душу і станоўча ўплывае на духоўнасць. Мне шкада тых, хто гэтага не разумее, хто застаецца глухім да спадчыны нашых продкаў.

Дарэчы, пра мясцовае кіраўніцтва ў Верцялішках скажу: яно падтрымлівае ўсе мае намаганні. І сказаць, што ў "Прагрэсе" да таго, што мы з сябрамі робім у беларускім фальклоры, ставяцца добра, — значыць нічога не сказаць. Народную культуру тут глыбока разумеюць і цэняць, усяляк падтрымліваюць. Але калі я параўноўваю, як да фальклору ставяцца на дзяржаўным узроўні ў суседняй Польшчы і ў нас, то становіцца не па сабе.

Раскажу, што я бачыла падчас паездкі ў Польшчу. Там пад кіраўніцтвам прафесара Пазнаньскага ўніверсітэта Яна Стэншэўскага ствараецца Энцыклапедыя польскай народнай песні, і фінансуецца гэта вялікая праца польскім урадам. У розных гарадах і мястэчках дзесяткі год ладзяцца фестывалі фальклору, а ў сярэдзіне лета ўжо больш за 30 год запар у старадаўнім гістарычным гарадку Казімежы Дольным адбываецца Усяпольскі фестываль фальклору. Ён працягваецца цэлы тыдзень. Туды з'язджаюцца з усёй краіны самыя лепшыя фальклорныя калектывы. Спяваюць "а капэла", выконваюць тыя песні, якія бытуюць толькі ў мясцовасці, адкуль калектыў прыехаў і якія больш нідзе не пачуеш.

Праўда, у суседняй краіне няма, як у нас, вучылішчаў мастацтваў і ўніверсітэта культуры, таму з кадрамі вялікія праблемы. Але там націск робіцца на тое, каб перадаваць народную творчасць і народнае майстэрства "з рук у рукі" і "з вуснаў у вусны". Яны захоўваюць беражліва і з любоўю душу народнага мастацтва.

Як Вы думаеце, Васіль Дзмітрыевіч, ці загіне нацыя, якая так апякуецца над уласным духоўным скарбам? Я думаю, што не! На Беларусі такое можа хіба прысніцца...

Рассказала я пра размах фальклорнага руху ў Польшчы некаторым таварышам з Мінска. Мне гаварылі ў адказ: маўляў, Польшча багацейшая за нас, яна можа сабе гэта дазволіць і г.д. А я думаю: калі ўжо ў нас грошай няма, дык за што тады кожны год ладзяцца "Дажынкі", "Славянскія базары", "Магілёўскія шлягеры" і г.д., будуюцца (ужо надакучыла гаварыць) лядовыя палацы? Мне здаецца, што Польшча багацейшая за нас не столькі фінансамі, але перш за ўсё разумнымі адказнымі людзьмі. Адказнымі за сваю краіну, народ, іх будучыню. Такі сапраўдны патрыятычны фестываль — свята душы свайго народа — гэта вельмі і вельмі важна для выхавання любові да Айчыны. Наша ж Беларускае тэлебачанне (ды якое яно "наша"?), стараючыся быць "модным", павыкарчоўвала з эфіру ўсе фальклорныя перадачы, павыпускала на экран эстраду сумніўнага гатунку.

Мяне вельмі цікавіць, што будзе з "Вячоркамі". Сарока на хвасце прынесла, што з "Вячорак" у Мінску хочуць зрабіць штосьці накшталт расійскай перадачы "Эх, Семеновна!". Але перш чым народу штосьці насаджаць, трэба тое добра ведаць. Бо калі ў Расіі мат-перамат — гэта, аказваецца, нармальна ў фальклоры, то наш народ ад сівой даўніны больш цнатлівы і чысты на словы. І нявартa абрыньваць новы бруд на беларускага тэлегледача.

Для мяне мінулы год быў годам напісання лістоў у абарону перадачы "Запрашаем на вячоркі" на беларускі тэлеканал. Пісала не толькі ад свайго імя, але і ад імя прагрэсаўцаў — "заканадаўцаў моды" ў сельскай гаспадарцы ва ўсёй Беларусі. Але хто сёння на беларускай зямлі паважае беларускі народ? На першы ліст быў дадзены пусты, павярхоўны адказ, на ўсе астатнія — глыбокае маўчанне да сённяшняга дня. А калі я званю ў Мінск, то кажуць, што мае лісты не дайшлі... Я здагадваюся, чаму яны "не дайшлі", але няхай гэта будзе на сумленні функцыянераў ад тэлебачання. Толькі яны ж не вечныя там. Можа, лепшы час для "Вячорак" і беларускага фальклору яшчэ наперадзе. Бо мастацтва, створанае народам дзеля радасці і ўзвышэння думы, — вечнае і непадуладнае ніякім вынішчальнікам.

З павагай —

Тарэса АДАМОВІЧ,
рэжысёр фальклорнага тэатра "Матуліна песня" СКП "Прагрэс" Гродзенскага раёна.

Якаў БУСНЮК з вёскі Залуззе Жабінкаўскага раёна.
Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

Спораўскія жарты

Вёска Спорава, што на Брэстчыне, не менш вядома сваім гумарам, чым славутае балгарскае Габрава... 23—24 чэрвеня гэтага года ў в.Спорава Бярозаўскага раёна адбудзецца абласны фестываль народнага гумару "Спораўскія жарты".

Прапаную вашай увазе штокольвек з пачутага ад спораўскіх жартаўнікоў.

***

— Калі спораўцам трэба сякеру ці яшчэ што павастрыць, дык яны круг наждачны на горку нясуць, пускаюць, бягуць за ім і вострацъ, што каму трэба, — распавядае споравец.

— У Спорава ж горкі няма! — здзіўляецца слухач.

— Бо вытапталі, бегаючы, — тлумачыць споравец.

***

Спораўцы даўней з возера жылі, рыбу лавілі. Аднойчы, калі хата гарэла, сучачка з яе выскачыла. На сучцы поўсць гарыць, і бяжыць яна, шукаючы паратунку, да возера. Дык спораўцы хату кінулі тушыць, давай сучачку ад возера адганяць, баяліся, што падпаліць.

***

Спораўцы дамагліся, каб са Спорава да самога Берасця аўтобус хадзіў. Дамагчыся дамагліся, аднак здаралася, што і пусты аўтобус адыходзіў ад вёскі. Дык, каб не адмянялі маршруту, пачалі па чарзе ў горад ездзіць: сёння гэтыя тры хаты, заўтра — наступныя.

***

Пытаюцца ў спораўца:
— Дзе ты мыешся?
— У возеры.
— А зімой?
— А колькі тае зімы?

***

— Спораўцы саджаюць бульбу ноччу, — распавядае споравец.
— Чаму?
— А каб каларадскі жук не ўбачыў.

***

Прыехаў у Спорава з Разаншчыны чалавек, ганарысты такі. А сам камяк (тоўчаную бульбу) убачыў, дык думаў, што масла — на хлеб намазваў.

***

У спораўцаў бусел — святая птушка. На вялікае свята вядзе споравец бусла ў царкву да споведзі. А тут кладка цераз ручай. Дык бусел па кладцы ідзе, а споравец — па вадзе.

***

У спораўца пытаюцца:
— Ты якую хату будзеш будаваць?
— Круглую.
— Чаму?!
— Каб з-за вугла не стукнулі.

***

Стаяць спораўцы каля магазіна, чакаюць, калі хлеб прывязуць. Міма іх прайшоў начальнік і не павітаўся. Нехта з грамады заўважыў:

— Гэты начальнік горшы за свінню. Свіння і то рохкае да людзей.

Пачуў гэтыя словы начальнік, вярнуўся і пачаў моцна лаяцца. Тады спораўцы сказалі:

— О, гэтая свіння з сабакам спіць.

Запісаў Алесь ЗАЙКА.
в.Заполле Івацэвіцкага раёна.

ЧАСТНЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ

■ КУПЛЮ

Бел.книги, плакаты, листовки до 1944 г., документы, газеты, журналы, фотографии и др. **Тел.284-53-25.**

Коллекционер купит кортик, саблю, нем. кинжал, форму, знамя, документы, награды и др. антиквариат. **Тел. 284-53-25.**

Осциллограф. **тел. 268-14-09.**

■ ПРОДАЮ

Эл.тельфер. **Тел. (8-017) 234-61-32.**

■ УСЛУГИ

Ксерокопия — 40 рублей. **Тел. 273-32-54.**

Бригада выполнит строительные работы. **Тел. 242-36-37.**

Штукатурные работы. Женщины. Безупречное качество. **Тел. 211-72-19 (после 18.00).**

■ ИЩУ РАБОТУ

Водителя на л. а/м, кат. В, С, Е, стаж 26 лет. **Тел. 249-20-02, 246-08-27.** Александр.

■ ПОИСК

Разыскивается Чабаненко Сергей Вальерьевич, 20 лет. Проживает в г.п.Фаниполь. Болен олигофренией, плохо разговаривает, не ориентируется на местности. Был одет: черная телогрейка, вязаная шапочка, спортивный костюм. Кто увидит, просьба доставить в милицию или сообщить по тел.: **02, (8-216) 5-37-21.**

СПОРТ

На фінішы з'явіліся каманды-двайнікі

Завяршыўся дзевяты чэмпіянат Беларусі па хакеі з шайбай. Як ужо паведамляла "Народная воля", чэмпіён вызначыўся датэрмінова. Ім стаў гродзенскі "Нёман".

"Палімір" перайграў "Юнацтва" з буйным лікам — 15:4. Дарэчы, галоўны ўваход на каток падчас гульні быў зачынены, і балельшчыкам прыйшлося пранікаць на трыбуны праз раздзявальні.

Між іншым, у гэты дзень "Юнацтву" прыйшлося раздвоіцца: асноўны склад каманды змагаўся за шостае месца ў Віцебску з мясцовым "Хімікам-ШВСМ", а другі гуляў у Мінску з "Палімірам". Цікава тое, што абодва вынікі ішлі ў залік паказчыкаў адной каманды.

Навапалачане з адной задачай паспяхова справіліся, але хакейны клуб "Мінск" перамогай у Магілёве з лікам 9:0 знішчыў надзею "Паліміра" на срэбраныя ўзнагароды чэмпіянату.

У віцебскіх матчах паміж "Хімікам-ШВСМ" і "Юнацтвам" кожная з каманд па разе дабілася поспеху. Спачатку мацнейшымі былі гаспадары — 6:4, а потым госці — 5:8. Гэтага хапіла віцяблянам для захавання за сабой шостага месца.

У апошнім матчы чэмпіянату "Нёман" перамог "Хімвалакно" з вынікам 5:3.

Такім чынам, дзевятае хакейнае першынства стала здабыткам гісторыі, але не пройдзе і паўгода, як на старт выйдзе новы хакейны марафон.

Выніковае становішча каманд:

	Г	В	Н	П	Ш	А
Нёман	24	19	3	2	154-44	41
Мінск	24	16	4	4	140-64	36
Палімір	24	16	3	5	171-66	35
Гомель	24	15	2	7	153-52	32
Хімік-ШВСМ	24	6	0	18	74-181	12
Юнацтва	24	4	0	20	78-231	8
Хімвалакно	24	2	0	22	48-180	4

Новы прагляд кандыдатаў

У аўторак, 24 красавіка, на мінскім стадыёне "Дынама" адбудзецца футбольны матч, у якім сыдуцца кандыдаты ў нацыянальную зборную краіны. Пачатак гульні ў 19.00. Уваход свабодны.

Віталь ГАРБУЗАЎ.

Личность преступников будут устанавливать по отпечаткам губ

Индийские ученые пришли к выводу, что личность преступников можно определять не только по отпечаткам пальцев, но и по отпечаткам губ. Теперь каждый подозреваемый, попадая в полицию, будет получать губную помаду. Он будет красить губы, а потом "целовать" листок бумаги. Полученный рисунок специалист сличит с образцами из картотеки.

У пожилых отцов чаще рождаются шизофреники

Вероятность развития шизофрении у ребенка зависит от возраста отца. Если ему больше 50 лет, риск заболевания возрастает почти в три раза, независимо от возраста матери. Полученные данные, по мнению ученых, объясняются накоплением мутаций в клетках, дающих начало сперматозоидам. Например, к 40 годам эти клетки проходят до 660 делений. Каждый раз есть небольшая вероятность мутации.

Хирург извинился за разговор по мобильному телефону во время операции

Гонконгский хирург публично извинился за неподобающее поведение во время операции. Производя хирургическое вмешательство на брюшной полости пациента, он умудрялся одновременно разговаривать по сотовому телефону, обсуждая предстоящую покупку автомобиля. При этом он потерял бдительность и повредил кишечник больного. Последний не замедлил обвинить врача в преступной небрежности.

Lenta.ru

Секретарша должна "уметь все и быть преданной начальнику"

10 качеств, которыми должна обладать идеальная секретарша, определил турецкий институт стандартов. Проведя доскональное изучение этой профессии, местные ученые пришли к выводу, что женщина-секретарь "должна быть красивой и ухоженной, деликатной и уравновешенной, хорошо одеваться, всегда улыбаться, изъясняться корректно и на правильном языке".

Знание иностранного языка, навыки быстрого письма и скорочтения, не говоря уже о владении компьютером, для нее обязательны, отмечают турецкие знатоки стандартов. "Секретарша должна понимать руководителя, знать стиль его работы, привычки и манеры, быть осведомленной о личной жизни босса и знакомой с его родственниками и друзьями".

И еще несколько отличительных черт образцовой секретарши: "преданность, обращение к начальнику лишь в исключительных случаях и готовность работать во внеурочное время".

Специалисты института стандартов, вне сомнения, изрядно потрудились при подготовке этого исследования. Они лишь не уточнили, имеет ли созданный ими образ хоть один реальный прототип в жизни.

ИТАР-ТАСС.

ХОЧАЦЕ — ВЕРЦЕ, ХОЧАЦЕ — НЕ ВЕРЦЕ

БУДУЧЫ ТЫДЗЕНЬ: зоркі прадказваюць

АВЕН. Вам прыйдзецца скарыстаць усю сваю вынаходлівасць і дасціпнасць, каб хаця б крыху аблегчыць працоўныя будні — настолькі аднастайнымі і руціннымі яны акажуцца на гэтым тыдні. Вам будзе неставаць праблем, але ствараць іх сабе ўсё ж не варта. Затое вы зможаце ўволю заняцца спортам ці хобі, уважліва аднесціся да свайго здароўя и часцей бачыцца з сябрамі.

ЦЯЛЕЦ. Вы зноў можаце быць празмерна патрабавальнымі, а да гэтага яшчэ і занадта эмацыянальнымі. Сумесь, самі бачыце, атрымліваецца даволі грымучая... А калі дадаць абвастрэнне лідэрскіх амбіцый, што прагназуецца на сераду-чацвер, дык стане зразумела — і вам, і вашаму атачэнню прыйдзецца нялёгка.

БЛІЗНЯТЫ. Тыдзень спрыяльны для атрымання новых ведаў і работы са складанай тэхнікай. Усё гэта будзе надзвычай карысна і не адзін раз спатрэбіцца ў будучыні, а сам працэс навучання здасца вам захапляючай прыгодай. Выхадныя — царства гармоніі ў адносінах з тымі, каго вы кахаеце.

РАК. Амаль увесь тыдзень вы будзеце існаваць пад жорсткім прэсінгам умоў, патрабаванняў, графікаў і заўваг начальства. У такіх умовах расслабіцца і нават выпіць келішак-другі якога-небудзь смачнага, але моцнага напою — зусім не грэх. Іншы спосаб зняць напружанне — шопінг. А канец тыдня прынясе вам узмацненне прывабнасці ў вачах процілеглага полу.

ЛЕЎ. Некалькі непрыкаяны тыдзень. На рабоце не спатрэбіцца не толькі ваша стараннасць, але, падобна, нават і прысутнасць. Як следства, вы будзеце чытаць шмат усялякай бязглуздзіцы і займацца глупствамі, так ні на чым і не засяродзіўшыся. Звярніце ўвагу на аўторак-сераду — у гэтыя дні магчымы і буйны фінансавы поспех, калі вы не прамаргаеце зручны выпадак.

ДЗЕВА. Супярэчнасць тыдня ў тым, што вы адчуеце патрэбу ў добрай парадзе, але ў той жа час будзеце вельмі нецярплівымі да поглядаў акружаючых. Што ж, калі не здольны слухаць, дык хаця б гаварыць не спяшайцеся, а то наламаеце дроў. На выхадныя таксама парадаваць асабліва няма чым, лепшы занятак для вас — генеральная ўборка.

ШАЛІ. Магчыма пэўная эмацыянальная напружанасць — як на рабоце, так і дома. Пастарайцеся аднесціся да таго, што здараецца, з гумарам, пазбягаючы занадта бурных рознагалоссяў і высвятленняў адносін. Да чацвярга-пятніцы ўсё нармалізуецца, і вы адчуеце сябе больш спакойна і ўпэўнена.

СКАРПІЁН. Увага! Увесь тыдзень вы будзеце парушаць любыя прадпісанні і забароны. Сам факт іх існавання абудзіць у вас азарт і імкненне зрабіць наадварот. У чымсьці гэта, можа, і карысна, але ўсё ж такі здаровы сэнс таксама зусім не шкодны. Так што хаця бы са святлафорамі і дарожнымі знакамі пастарайцеся не ваяваць.

СТРАЛЕЦ. Тыдзень вельмі прыемны і паспяховы тым, што літаральна любое ваша пачынанне неадкладна набудзе падтрымку навакольных. І хатнія, і калегі, і сябры будуць стаяць за вас гарой і адгукнуцца па першым клічы. Акрамя душэўнага здавальнення, гэта абяцае прынесці і буйныя матэрыяльныя выгады.

КАЗЯРОГ. Дысцыпліна і ўпарадкаванасць — абавязковыя ўмовы поспехаў на гэтым тыдні. Тыдзень, у прынцыпе, някепскі, але каварны. Любая дробная памылка можа мець вельмі буйныя наступствы, а нават самая нязначная несабранасць абяцае прывесці да сур'ёзных правалаў і зрываў. Будзьце ўважлівы!

ВАДАЛЕЙ. Не варта ісці на повадзе ў калектыва — зараз ваш погляд і самастойнасць будуць больш каштоўныя. Асабліва ўдачны для сур'ёзных крокаў і буйных рашэнняў чацвер. Трэба сцерагчыся празмерных трат — на гэтым тыдні вашы спосабы расслаблення акажуцца вельмі дарагімі.

РЫБЫ. На гэтым тыдні вас з галавой паглынуць асабістыя перажыванні (хутчэй за ўсё — любоўныя). І тут справы якраз пойдуць вельмі паспяхова, тым болей што вы будзеце неверагодна абаяльны. А вось справы фінансавыя, якія вы кінулі на волю лёсу, рызыкуюць зайсці ў тупік. Але ў вас ёсць шанцы знайсці выйсце з гэтага тупіка ўжо да выхадных.

Пятница, 20 апреля

БТ

06.30 Доброе утро, Беларусь!
07.00 Новости.
07.10 Доброе утро, Беларусь!
08.00 **"Самозванцы"**. Сериал (Россия).
09.00 Новости.
09.15 "Тайный мир Алекс Мак". Сериал для детей (Англия—Германия).
09.45 Премьер-парад.
10.15 "Эксгумация ненависти". Куропаты: точка зрения.
11.00 Новости.
11.10 **"Все мои дети"**. Сериал.
12.05 Мода. "Весна-лето 2001 года" в программе "Новая коллекция".
12.30 Арсенал. Программа об армии.
13.00 Новости.
13.10 **"Покушение на ГОЭЛРО"**. Худ.фильм (Свердловская к/с). 2-я серия.
14.40 Документальный сериал **"Сокровища мировой культуры"** (Германия).
15.00 Новости (с сурдопереводом).
15.10 "Марсупилами". Мультсериал (Международный Французский Канал).
15.35 "Тайный мир Алекс Мак". Сериал для детей (Англия—Германия).
16.00 5 х 5. Информационно-развлекательная программа для старшеклассников.
16.55 **"Все мои дети"**. Сериал.
17.45 Новости.
18.00 Футбол. Чемпионат Беларуси. "Шахтер" - "Динамо" (Минск). 2-й тайм. Трансляция из Солигорска.
18.55 "Мир и мы".
19.15 Зона Икс.
19.25 Н.Селезнева и Л.Прыгунов в кинокомедии **"Саша-Сашенька"** ("Беларусьфильм").
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама. Информационный канал.
22.00 **"Самозванцы"**. Сериал (Россия).
22.55 Королевская охота.
23.25 Новости.
23.40 Международный Французский Канал представляет: "Музыкальная программа для молодежи". Выпуск 7-й.

ОРТ

08.00 Новости.
08.15 **"Воздушные замки"**. Сериал.
09.15 "Парижский антиквар".
10.15 Сериал **"Все путешествия команды Кусто"**.
10.40 История одного шедевра.
11.00 Новости.
14.00 Новости.
14.20 Фантастический фильм **"Черная дыра"**.
15.55 **"Воздушные замки"**. Сериал.
17.00 Новости.
17.25 "С легким паром!".
18.00 Спасатели. Экстренный вызов.
18.30 Вкусные истории.
18.40 Поле чудес.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.55 Триллер **"Свидетель"**.
23.05 Новости.
23.20 Детектив **"Дик Трейси"**.

РТР

08.00 Вести.
08.15 Фильм **"Ошейники для волков"** из цикла **"Марш Турецкого"**.
10.00 Вести.
10.30 **"Санта-Барбара"**. Сериал.
16.00 Вести.
16.30 Сериал **"Хождение по мукам"**.
18.00 **"Комиссар Рекс"**. Сериал.
19.00 Вести.
19.30 Местное время. Вести - Москва.
19.50 Телеигра "Идеальный мужчина".
20.55 Боевик **"...по прозвищу "Зверь"**.
22.40 Комедия **"Ребенок к ноябрю"**.
00.40 Дежурная часть.
00.50 Фильм - номинант "Ники". "Лицо кавказской национальности".
01.15 Прогноз погоды.

КУЛЬТУРА

07.05 Новости культуры.
07.20 После новостей...
07.40 **"Снега Килиманджаро"**. Худ.фильм.
09.35 "Лешкин луг". Док.фильм. 4-я серия.
10.35 "Шерлок Холмс и долина страха". Мультфильм.
11.30 Новости культуры.
11.40 "Пастух". Спектакль.
13.30 Новости культуры.
13.45 Вместе с Фафалей.
14.00 Телеэнциклопедия.
14.15 Мультфильмы.
15.00 Новости.
15.10 **"Остров-бабочка"**. Сериал.
15.35 "Шерлок Холмс и долина страха". Мультфильм.
16.25 П.Чайковский. Вариации на тему рококо.
16.45 Провинциальные музеи.
17.10 Улица моего детства.
17.30 Новости культуры.
17.40 Сенсация! Сенсация? Сенсация...
18.05 "Мастера Большого театра".
18.40 "О театре и не только...".
19.20 Вечерняя сказка.
19.30 Новости культуры.
19.50 "Жизнь прошла". Док.фильм.
20.25 После новостей...
20.45 "Вечера с Вероникой Долиной".
21.10 Фильм **"Осенняя сказка"**.
23.00 Новости культуры.

НТВ ПРОТЕСТ

05.00 Сегодня утром.
05.15, 07.15 Спорт, погода.
05.20, 06.20 Криминал.
05.35, 07.40 Карданный вал.
05.50, 07.20 Впрок.
06.35 В печать.
06.50 Тушите свет.
07.50 Час быка.
07.55 Сериал **"Досье детектива Дубровского"**.
09.00 Сегодня.
09.25 Сериал **"Любовь и тайны Сансет Бич"**.
10.25 Фильм о фильме. **"Затворник"**.
11.00 Сегодня.
11.25 Комедия **"Сильва"**.

13.00 Сегодня.
13.30 Старый телевизор.
14.40 Впрок.
15.00 Сегодня.
15.30 "Улица Сезам".
15.55 Сериал **"Страсть"**.
16.55 Сериал **"Полицейская академия"**.
18.00 Сегодня.
18.35 "Глас народа".
20.05 "О, счастливчик!".
21.00 Сегодня.
21.50 Тушите свет.
22.05 Профессия - репортер.
22.25 Фильм **"Убийца с красной лентой"**.
00.20 Сериал **"За гранью возможного"**.

TV-6

05.00 День за днем.
05.45 Дорожный патруль.
06.00 День за днем.
08.00 Новости.
08.10 Комедия **"Лифт"**.
10.05 Сериал **"Пси-фактор III"**.
11.00 Сериал **"Женаты... С детьми..."**.
11.25 Телемагазин в Минске.
11.40 "Ой, мамочки!".
12.35 День за днем.
14.00 Новости.
14.15 День за днем.
14.45 Телемагазин в Минске.
15.00 "Я знаю все!" Интеллект-шоу LG.
16.15 Телемагазин в Минске.
17.10 "Амба-ТВ".
17.45 Дорожный патруль.
18.00 "Петерс поп-шоу".
19.00 Новости дня.
19.30 Фильм-катастрофа **"Шторм"**.
21.30 Новости.
21.50 Детектив **"Сделка состоялась"**.
23.35 Дорожный патруль.
23.50 ДИСК-канал.
00.55 Дорожный патруль.

СТВ+RenTV

06.00 "Икс-мен". Мультсериал.
06.30 "Шкодливый пес". Мультсериал.
07.00 "Симпсоны". Мультсериал.
07.30 Музыка на СТВ.
07.45 "Случайный свидетель".
08.30 Новости "СТВ-24 часа".
08.45 Боевик **"Операция "Золотой Феникс"**.
10.35 Информационно-аналитическая программа "Как жизнь?".
10.55 "Виртуальный мир".
11.05 Комедия **"Янки из Коннектикута при дворе короля Артура"**.
13.20 "Киноафиша Минска".
13.30 Новости СТВ.
13.45 Международные спортивные новости на СТВ.
14.00 **"Пляж"**. Сериал.
15.00 **"Игры в подкидного"**. Сериал.
16.00 "Икс-мен". Мультсериал.
16.30 "Шкодливый пес". Мультсериал.
17.00 **"Дарма и Грег"**. Сериал.
17.30 Новости СТВ.
17.45 Гороскоп СТВ.
17.50 "Культурная жизнь Минска".
18.00 "Раузан". Теленовелла.
19.00 "Случайный свидетель".
19.30 Новости "СТВ-24 часа".
19.45 "Виртуальный мир".
20.00 **"Мэш"**. Сериал.
20.30 Международные спортивные новости на СТВ.
20.45 "Вечарница".
21.00 **"Игры в подкидного"**. Сериал.
22.05 "Чернобыль. Обреченная АЭС". Док.фильм.
22.45 Комедия **"Русское чудо"**.
00.35 Новости СНГ.
00.50 Комедия **"Янки из Коннектикута при дворе короля Артура"**.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 206-68-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 206-69-04.
E-mail : nv@irex.minsk.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай.
Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ПП "Мэджык". Адрас: г. Мінск, вул. Кнорына, 50. Падпісаны ў друк у 15.00.
Фармат А-2. Тыраж: 41420 экз. Заказ № 340.